

HISTORIA ECONOMICA D'ESPANYA

(curs 1993-1994)

Profs. Josep Maria Benaul
Jordi Maluquer de Motes

Montserrat Llonch
Pere Sala

Aquest curs és dedicat a l'estudi del desenvolupament econòmic espanyol contemporani i a les seves principals transformacions. S'ocupa del període històric iniciat amb la formació d'una economia de mercat i desemboca a l'actualitat. Es organitzat en forma de dotze capítols, que analitzen, de forma global, els subperíodes consecutius que s'hi distingeixen. La seva base principal es fonamenta a les explicacions del professor. L'avaluació de l'alumne serà feta a partir d'un examen a l'acabament del curs.

Les classes pràctiques es reserven per a l'anàlisi de les principals magnituds de l'economia espanyola contemporània. Tenen la finalitat de donar a conèixer les més importants fonts quantitatives, especialment les sèries històriques de llarga durada, i començar a fer-ne una utilització fonamental. S'aplicaran tècniques bàsiques de l'estadística descriptiva i es realitzaran alguns exercicis al llarg del curs, així com una prova final de qualificació.

TEMARI

1. L'expansió del segle XVIII i la revolució liberal
(1700-1840)
 - 1.1. Creixement econòmic i diferenciació regional
 - 1.1.1. propietat i recursos: el marc institucional
 - 1.1.2. un procés de creixement desigual
 - 1.2. La crisi de l'Antic Règim
 - 1.2.1. la fi de l'Imperi i la fallida de l'Estat absolut
 - 1.3. La revolució liberal
 - 1.3.1. una nova concepció de la propietat
 - 1.3.2. desvinculació i desamortització
 - 1.3.3. el problema del deute i la reforma de la Hisenda
 - 1.4. La formació del mercat nacional
2. Desamortització, banca i ferrocarrils (1840-1868)
 - 2.1. Els efectes expansius del canvi institucional
 - 2.1.1. la desamortització 'general' de Madoz
 - 2.1.1. creixement de la producció agrícola
 - 2.2. la revolució industrial: la mecanització del tèxtil
 - 2.3. Gestació d'un sistema bancari modern
 - 2.3.1. els bancs d'emissió
 - 2.3.2. les societats de crèdit
 - 2.4. El ferrocarril, instrument de modernització
 - 2.4.1. una ocasió perduda per al capitalisme espanyol?
 - 2.5. Esgotament d'un cicle expansiu
3. El 'boom' exportador: minerals i viticultura
(1868-1882)
 - 3.1. Obertura i integració: la política de Figuerola
 - 3.1.1. la creació de la pesseta i la Unió Monetària Llatina
 - 3.1.2. la reforma aranzelària
 - 3.1.3. la nova política minera
 - 3.2. El 'boom' exportador
 - 3.2.1. reorientació del sector agrícola
 - 3.2.1.1. les exportacions de vi i l'impacte de la fil·loxera
 - 3.2.2. una gran potència minera
 - 3.3. el dèficit energètic: les seves conseqüències
 - 3.4. Efectes de l'expansió exportadora
4. Depressió agrària i reacció proteccionista
(1882-1898)
 - 4.1. La depressió agrària finisecular
 - 4.1.1. la crisi de l'agricultura interior
 - 4.1.2. esgotament del cicle vitivinícola
 - 4.2. Incidència sobre l'ingrés i la demanda agregada
 - 4.3. Trajectòria del sector industrial
 - 4.3.1. les dificultats de la indústria de bens de consum
 - 4.3.2. expansió i desacceleració de la indústria bàsica
 - 4.4. La resposta a la crisi: 'tener nación'
 - 4.4.1. un ampli ventall de mecanismes correctors
 - 4.5. La virada nacionalista del capitalisme espanyol

5. Aïllament exterior i diversificació estructural
(1898-1923)

- 5.1. L'economia mundial, de la pau a la guerra
- 5.1.1. estabilització i inflació: dues fases consecutives
- 5.1.2. debilitament i reequilibri del sector exterior
- 5.1.2.1. l'augment de la inversió exterior
- 5.2. La sortida de la crisi agrària
- 5.3. Diversificació industrial
- 5.3.1. auge i declivi de l'exportació minera
- 5.3.2. la segona transició energètica
- 5.3.3. desplegament de noves indústries
- 5.4. la crisi de post-guerra

6. La política econòmica de la Dictadura (1923-1930)

- 6.1. La Dictadura i l'economia espanyola
- 6.1.1. L'Estat intervencionista
- 6.1.1.1. una agricultura intervinguda i ineficient
- 6.2. Creació de capital social fix
- 6.2.1. l'Estatuto Ferroviario
- 6.2.2. la xarxa de carreteres
- 6.3. Una industrialització protegida
- 6.4. La financiació de l'intervencionisme
- 6.4.1. accentuació del desequilibri exterior
- 6.4.2. depreciació de la pesseta i caiguda del règim

7. La depressió dels anys trenta (1930-1939)

- 7.1. La crisi de l'economia mundial
- 7.2. Incidència de la depressió a Espanya
- 7.2.1. mecanismes de transmissió de la crisi
- 7.3. La política econòmica republicana
- 7.3.1. mesures front a la tendència depressiva del cicle
- 7.3.2. els problemes de la reforma agrària
- 7.3.2.1. l'augment de la producció agrícola
- 7.3.2.2. guerra i col·lectivitzacions al territori republicà
- 7.3.3. els canvis del sector industrial
- 7.4. Composició del producte i distribució de la renda

8. Guerra, reconstrucció i dirigisme (1936-1951)

- 8.1. L'estructuració d'un Estat corporatiu
- 8.1.1. l'opció autàrquica: els condicionaments
- 8.1.2. les conseqüències de la guerra i la reconstrucció
- 8.2. Una economia aïllada i intervinguda
- 8.2.1. l'estancament de l'agricultura
- 8.2.2. l'intervencionisme industrial
- 8.2.2.1. la creació d'empreses públiques
- 8.2.2.2. intervenció de la indústria privada
- 8.2.2.3. restriccions a la competència exterior
- 8.3. Inflació i acumulació

- 9. El límits de l'autarquia (1951-1961)
 - 9.1. Creixement i integració a l'Europa occidental
 - 9.1.1. el procés d'integració europea
 - 9.2. Persistència de les polítiques autàrquiques
 - 9.2.1. inicis de la modernització agrícola
 - 9.2.2. la industrialització substitutiva d'importacions
 - 9.2.2.1. augment i transformació de la demanda energètica
 - 9.2.2.2. estructura i tendències de la producció
 - 9.3. La liquidació de l'autarquia
 - 9.3.1. les mesures preestabilitzadores
 - 9.3.2. el pla d'estabilització de l'any 1959
- 10. Liberalització i desenvolupament (1961-1974)
 - 10.1. Estabilització i liberalització
 - 10.2. Factors determinants del procés de creixement
 - 10.2.1. la mobilització de les reserves de mà d'obra
 - 10.2.2. augment de les disponibilitats de capital
 - 10.2.3. l'evolució dels intercanvis exteriors
 - 10.3. Transformacions de l'estructura productiva
 - 10.3.1. la modernització de l'agricultura
 - 10.3.2. programació i desenvolupament industrial
 - 10.3.2.1. els canvis estructurals del sector manufacturer
 - 10.4. Fallida del model de creixement
- 11. Crisi econòmica i transició política (1974-1985)
 - 11.1. La doble crisi de l'economia espanyola
 - 11.1.1. la crisi econòmica internacional
 - 11.1.2. el procés de la transició política
 - 11.2. Salaris i competitivitat
 - 11.2.1. ocupació, productivitat i atur
 - 11.2.2. evolució dels costos laborals reals
 - 11.2.3. la política econòmica de la crisi: la concertació.
 - 11.3. Les transformacions estructurals
 - 11.3.1. les branques industrials en crisi
 - 11.4. Estancament de la renda i canvis en la distribució
- 12. El repte de la integració a Europa (1985-1994)
 - 12.1. La construcció d'Europa i la fi de la guerra freda
 - 12.1.1. l'adhesió espanyola a la Comunitat Europea
 - 12.1.2. un entorn exterior profundament modificat
 - 12.2. Les reformes estructurals
 - 12.2.1. l'ampliació del sector públic
 - 12.3. La inversió, motor del creixement
 - 12.3.1. la construcció, un sector estratègic
 - 12.3.2. l'adaptació de l'estructura industrial
 - 12.3.2.1. un procés de permanent ajust
 - 12.3. La soldadura europea d'Espanya

Temes per a les classes pràctiques

1. Les informacions estadístiques. Els comptes nacionals
2. El creixement modern de la població espanyola
3. Activitat econòmica i ocupació
4. El Producte Interior Brut i la seva composició sectorial
5. La dinàmica dels preus: estabilitat i inflació
6. El producte del sector primari
7. Indústria i construcció
8. Els salaris i els costos laborals
9. Els components de la demanda: consum i inversió
10. Les magnituds monetàries
11. El sector exterior

BIBLIOGRAFIA

Per al seguiment del curs és convenient utilitzar les publicacions preparades pel Departament. Com a lectura complementària es pot emprar J. Nadal, A. Carreras i C. Sudrià, eds.: La economía española en el siglo XX. Una perspectiva històrica, Barcelona, Editorial Ariel.